

Natur og Ungdom
Torggata 34
Postboks 4783 Sofienberg
0506 OSLO

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Oslo, 19.05.10

Natur og Ungdoms kommentarer til Klimakur 2020

Natur og Ungdom (NU) viser til høringsbrev fra Miljøverndepartementet av 19. februar, og sender her våre kommentarer til Klimakur 2020.

Overordnede kommentarer

Det haster å redusere verdens klimagassutslipp. FN's klimapanel har slått fast at verdens utslipp må reduseres med opp mot 85 prosent innen 2050, hvis farlige klimaendringer og en global oppvarming på over 2 grader skal kunne unngås.

Rike land har det historiske ansvaret for klimaproblemet, og har også de største mulighetene for å utvikle teknologiske løsninger. Samtidig vil klimagassutslippene i raskt voksende økonomier fortsette å øke i overskuelig framtid. Derfor må rike land ta hovedansvaret for å løse klimaproblemet, og redusere utslippene aller mest. Norge har sluttet seg til målet om å begrense oppvarmingen av kloden under 2 grader, og et slikt mål tilsier utslippskutt på nærmere 40 prosent fra 1990-nivå i rike land som Norge.

Klimakur 2020 skisserer tiltak som i sum kan gi utslippsreduksjoner opp mot 40 prosent. Samtidig har viktige strukturelle tiltak rettet særlig mot oljevirkosomheten ikke vært en del av arbeidet. Det er tvingende nødvendig for Norge å redusere klimagassutslippene med 40 prosent innen 2020, både for å ta vår del av ansvaret for de nødvendige reduksjonene, og for å vise at lavutslippssamfunnet er mulig.

Natur og Ungdom vil i denne høringsuttalelsen ta for oss en del av de viktigste tiltakene skissert i Klimakur 2020, og samtidig supplere med viktige strukturelle tiltak som mangler i Klimakur 2020.

På vegne av Natur og Ungdom,

(sign)
Ola Skaalvik Elvevold
Leder i Natur og Ungdom

Petroleum

Klimakur 2020 slår fast at petroleumssektoren i 2008 sto for 27 prosent av norske CO₂-utslipp. Dette gjør oljevirksomheten til den mest klimaforurensende sektoren i Norge. Det er åpenbart at et mål om å redusere norske klimagassutslipp med 40 prosent innen 2020 krever omfattende tiltak rettet mot oljevirksomheten.

Klimakur 2020 omhandler utelukkende tekniske tiltak for å håndtere klimagassutslippene fra norsk petroleumsproduksjon. Selv om Natur og Ungdom støtter kraftfulle tiltak for å redusere utslippene fra den eksisterende oljeproduksjonen, mener vi de viktigste utslippene fra norsk olje kommer fra sluttforbruket av olje og gass. Det er derfor beklagelig at Klimakur ikke tar for seg mulige strukturelle grep for å redusere utvinningstempoet på norsk sokkel.

Utslippene fra sluttforbruket av norsk olje og gass står for om lag 2,7 prosent av verdens totale klimagassutslipp (Bellona 2007). Hvis økningen i den globale middeltemperaturen skal holdes under 2 grader, er det åpenbart at noen land må ta ansvar for å la fossil energi ligge i bakken, for slik å begrense tilgangen på fossil energi i verden. Natur og Ungdom mener Norge er blant disse landene.

For å nå 2-gradersmålet, må verdens totale klimagassutslipp nå toppen seinest i 2015, og deretter reduseres. Å åpne nye deler av norsk sokkel for oljevirksomhet i dag, er å legge til rette for økte klimagassutslipp både i Norge og resten av verden mange år inn i en tid da utslippene må reduseres. Når grenser skal settes for norsk oljeindustri, er det naturlig å sette disse i de aller mest sårbare havområdene. Lofoten, Vesterålen og Senja, kystnære områder ved Møre, samt Farsunds-bassenget bør etter Natur og Ungdoms mening gjøres til varig petroleumsfrie områder.

For å nå de nødvendige klimamålene, må også utvinningstempoet i allerede åpnete havområder reduseres. Et effektivt virkemiddel vil være å stoppe alle nye konsesjonstildelinger, både gjennom de ordinære konsesjonsrundene og i tildelinger i forhåndsdefinerte områder (TFO).

Videre må det lages en langsiktig og helhetlig plan for hvordan norsk petroleumsvirksomhet skal avvikles. For å sikre rask reduksjon i utslippene fra den allerede eksisterende virksomheten, trengs det også offensive planer for elektrifisering, energieffektivisering og andre tekniske tiltak på sokkelen.

Både gassterminaler og gasskraftverket på Kårstø, Melkøya og Mongstad ligger under petroleumskapitelet i Klimakur. Klif har vurdert både elektrifisering og CO₂ fangst- og lagring (CCS) på de ulike utslippspunktene.

Anslagene som er gjort i Klimakur viser at Norge kan kutte klimagassutslippene med opp mot 4 000 000 tonn CO₂ i året ved å fange og lagre CO₂ ved Kårstø, Mongstad og Melkøya. Klif har ikke inkludert gasskraftverkene på Kårstø og Mongstad i tiltaksanalysen, "ettersom det er tatt høyde for reduserte utslipp fra disse i utslippsframskrivningene". I Klimakur ligger Mongstad inne med full rensing fra 2014 i referansebanen, men gasskraftverket på Kårstø ligger inne med "reduserte utslipp". Natur og Ungdom har henvendt seg både til Klif og Oljedirektoratet for å få svar på hva slags reduserte utslipp dette er, ettersom det ikke ligger inne med fullskala rensing. Vi finner det pussig å ikke inkludere rensing av gasskraftverket på

Kårstø i tiltaksanalysen, når ikke fullskala rensing ligger til grunn. Dette er noe vi ber om en forklaring på.

Natur og Ungdom mener at CO2 fangst- og lagring er et viktig og godt klimatiltak, som krever storstilt satsing fra regjering og storting. I sektoranalysen for Petroleum er det en delelektrifisering av gasskraftverket på Kårstø Klif og OD trekker frem. Dette vil kun gi en utslippsreduksjon på om lag 400 000 tonn, og er et alt for lite ambisiøst kutt.

En rapport om rensing og integrering av gasskraftverket og gassterminalen på Kårstø, som kom i mars i år, viser at tiltakskostnadene ved integrering er langt lavere enn først antatt. For 25 mrd kroner kan utslipp på 2,2 millioner tonn kuttes fra Kårstø. At Klif ikke har inkludert dette i tiltaksanalysen er oppsiktsvekkende. (Gassnova og Gassco 2010)

Oppsummert mener Natur og Ungdom de viktigste tiltakene for å redusere klimagassutslippene fra norsk olje og gass, både i Norge og verden for øvrig, er:

- Varig petroleumsfrie områder i sårbare havområder
- Stans i alle nye konsesjonstildelinger
- Tekniske tiltak i eksisterende petroleumsvirksomhet
- Integrering av gassterminalen og gasskraftverket på Kårstø
- Fullskala CO2 fangst- og lagring på gasskraftverket på Kårstø, Melkøya og Mongstad

Industri

Utslippene av klimagasser fra industrien utgjorde i alt 14,6 millioner CO₂-ekvivalenter i 2007, det vil si om lag 26 prosent av Norges totale klimagassutslipp. Norsk landbasert industri hadde i 2007 et energiforbruk på om lag 80 TWh, noe som utgjorde omlag en tredel av Norges samlede energibruk.

I beregningene Klimakur har foretatt er det blitt gjort utregninger og kostnadsanalyser for CO₂ fangst- og lagring ved de største punktutslippene i Norge. Disse ligger i Midt-Norge og i Grenland. I tiltaksberegningene for industri ligger tre industrianlegg inne med CCS. Dette vil redusere klimagassutslippene med om lag 1,5 millioner tonn CO₂.

Natur og Ungdom mener det er bra Klimakur har vurdert CCS som løsning ved flere av industrianleggene, men mener det er alt for lite ambisiøst å bare legge inn tre av anleggene som er utredet i tiltaksanalysen. Ved å ha klynger i både Grenland og Midt-Norge vil utslippene reduseres med over dobbelt så mye. Så mye som 3 627 000 tonn CO₂ kan reduseres ved å satse bredt på fullskala rensing.

Oppsummert mener Natur og Ungdom de viktigste tiltakene for å redusere klimagassutslippene fra norsk industri er CO₂ fangst- og lagring ved følgende bedrifter:

- Tjeldbergodden Metanol
- Norfrakalk Verdal
- Elkem Thamshavn
- Hydro Sunndal
- Norcem Brevik
- Esso Slagentangen
- Ineos Rafnes
- Yara Porsgrunn
- Norske skog Saugbruks

Innenlands produksjon av kraft og varme

I Klimakur pekes det på at Norge skiller seg fra andre land ved at 70 prosent av den stasjonære energibruken dekkes av elektrisitet. Utslippene av klimagasser knyttet til innenlands produksjon av kraft og varme er 0,6 millioner tonn CO₂, men de forventes å øke til 1,1 millioner tonn CO₂ i 2020 som følge av at gasskraftverket på Mongstad settes i drift.

Fossile brensler

Natur og Ungdom mener dette er en mangelfull analyse. Selv om utslippene fra gasskraftverket på Kårstø var nærmest ikke-eksisterende i 2008, vet man at gasskraftverket på Kårstø i 2009 gikk for fullt i 10 av 12 måneder, og dermed har sluppet ut rundt 1 million tonn CO₂ (Naturkraft 2009). Frem til 1. mai 2010 har gasskraftverket gått, og ved full drift i 2010 vil utslippene fra gasskraftverket på Kårstø være på 1,2 millioner tonn CO₂, eller 2 prosent av norske utslipp (Naturkraft 2009). Vi har tidligere i denne høringen pekt på viktigheten av CO₂ fangst og lagring ved både gasskraftverket på Kårstø og Mongstad.

Vindkraft

Natur og Ungdom mener vindkraft er en viktig del av å bygge det norske lavutslippssamfunnet. Selv om størsteparten av elektrisitetsforbruket vårt er fornybart er halvparten av energiforbruket vårt fossilt (SSB 2009). Utbygging av vindkraft vil være et viktig klimatiltak i årene som kommer. Ettersom vi inngår i et felles energimarked med våre naboland ser vi på det som viktig å øke produksjonen vår av fornybar energi, og vi krever 20 TWh landbasert vindkraft innen 2020.

Fjernvarme

I Klimakur er det sett nærmere på en omlegging fra olje til naturgass. Dette mener Natur og Ungdom er en falsk løsning på klimaproblemet. Selv om utslippene fra gass er lavere enn utslippene fra olje, kan ikke en av løsningene være å basere oss på et annet fossilt brensel. For at fjernvarme skal være en miljøvennlig løsning, må spisslasten i fjernvarmeanlegg enten være fra fornybare energikilder, eller basert på strøm fra fornybare energikilder.

Natur og Ungdom mener fjernvarme er en av mange løsninger på klimaproblemet. For å sikre at det blir brukt miljøvennlig spisslast må det være klare konsesjonsvilkår til utbyggere. Dette er også vurdert i Klimakur til å være et viktig virkemiddel. Natur og Ungdom mener imidlertid at det er rart Klimakur ikke har pekt på politiske virkemidler. Rundt om i landet er det mange kommuner som i dag har laget egne forbud mot oljefyring i offentlige bygg. (Oslo kommune 2008) Dette er også et virkemiddel som kan benyttes for å få en omlegging eller utskifting fra olje til fornybare energi som bio-olje, pellets eller elektrisitet basert på vann- eller vindkraft.

Utslppsreducerende tiltak for bygg

Klimakur viser at CO₂-utslippene fra boliger og næringsbygg står for rundt 3 prosent av Norges totale klimagassutslipp. Totalt bruker disse byggene om lag 4,4 TWh fossil energi til oppvarming. Av dette skjer 2,2 TWh i næringsbygg og 1,8 TWh i boliger. Det er i all hovedsak fyringsolje, men naturgass og parafin benyttes også. Klimakur viser at om lag 1,3 millioner tonn vil kunne kuttes fra denne sektoren, noe som gjør at det kun gjenstår om lag 3 millioner tonn CO₂.

Klimakur peker på energieffektivisering og konvertering fra fossil energi som viktige virkemidler. Natur og Ungdom mener begge tiltakene er avgjørende for å kutte utslippene fra byggsektoren. Det har lenge vært et uttalt mål å fjerne oljefyring fra alle offentlige bygg, noe regjeringen også har en plan om å følge opp (Regjeringen 2007). Dette er noe flere kommuner og fylker har vedtatt, og sørget for at nybygg bruker miljøvennlig energi til oppvarming (Oslo kommune 2008). Samtidig er det viktig å få faset ut all oljefyring i alle norske bygg. Dette må både gjøres gjennom politiske vedtak og en langt høyere CO₂-avgift på mineralolje. Dette må gjøres samtidig som det innføres en avgift på direkte bruk av gass.

Klimakur peker på en målkonflikt mellom konverteringstiltak fra fossil til fornybar energi, så dette kan komme i konflikt med målsetninger om et kostnadseffektivt system. Natur og Ungdom mener det som skal ligge til grunn er en miljøvennlig oppvarming av bygg, ikke kostnadseffektive systemer. For at energisystemer som i dag ikke viser god nok lønnsomhet skal bli bygd, må kostnadseffektivitet legges til side.

Samferdsel

Samferdselssektoren står for nærmere en tredel av Norges klimagassutslipp. Klimakur slår fast at uten nye eller sterkere virkemidler vil andelen CO₂-utslipp fra sektoren øke kraftig. I dag står sektoren for 17 millioner tonn CO₂, og andelen kan øke til omlag 21 millioner tonn i 2030.

Avgiftsøkninger og restriksjoner på bil- og flytrafikken kan ikke gjennomføres uten et godt tilbud til kollektivreisende, gående og syklende. Dette krever store investeringer i jernbane utover Nasjonal Transportplan 2010-2019, samt økte tilskudd til kollektivtransporten.

Kollektivtrafikk

De ulike modellene for kollektivtransport i Klimakur:

Tiltak	Tonn CO ₂ /år		Kr /tonn/CO ₂ /år	
	2020	2030	2020	2030
Ikke tak på tilskudd	65 000		-25 000	
10 prosent økte tilskudd	24 000		-52 000	
Uendret tilskudd, maks 9 % økte takster	69 000		-38 000	
<u>1 % økte tilskudd, optimale takster*</u>	<u>77 000</u>		<u>-38 000</u>	

***Forutsatt 25% lavere parkeringsdekning i sentrum og 50% høyere bilkostnader**

Tiltaket omfatter økt frekvens, reduserte kollektivtakster og endret vognstørrelse. Investeringer i infrastruktur er ikke medregnet. Økte investeringer i alternativ 1 er anslått til ca 3 mrd kr/år.

Natur og Ungdom krever nullutslipp fra transport i byene innen 2020. Dette kravet kan ses i sammenheng med flere av tiltakene som foreslås i Klimakur. Innføringen av restriktive tiltak og økte midler til kollektivtrafikken, kombinert med en satsning på klimanøytrale kjøretøy er gode og lønnsomme måter å kutte utslipp på. For samferdselsdelen av Klimakur er det spesielt modellene for kollektivsatsning i seks byer som viser at Natur og Ungdoms nullutslippskrav for byer er et viktig klimatiltak. Av de ulike modellene er det nr 4, som vil kutte mest utslipp, og som er mest kostnadseffektivt. Denne modellen er også svært lik Natur og Ungdoms nullutslippsvisjon, som er en blanding av økte tilskudd til kollektivtrafikken, lavere parkeringsdekning i sentrum og høyere bilkostnader.

I flere av modellene kommer det frem at investering i infrastrukturen ikke er medregnet. Med tanke på at noen av de største problemene for kollektivtrafikken i dag er dårlig fremkommelighet og dårlig standard på for eksempel holdeplasser, er dette en svakhet i utregningen av utslippsreduksjoner. Hvis Klimakur hadde inkludert utbygging av

kollektivgater og -felt, samt oppgradering til høystandard holdeplasser, ville både hyppigheten og fremkommeligheten til kollektivtrafikken økt. Da kunne man sett større utslippsreduksjoner.

Jernbane

Utslippskutt fra samferdselssektoren forutsetter store forbedringer og utbygging av jernbanenettet. Vedlikehold er ikke nok, det er også helt nødvendig med nye investeringer. Et viktig tiltak er dobbeltspor i Intercity-området. Deler av utbyggingen ligger inne i NTP 2010-2019, men Natur og Ungdom mener det er nødvendig at dobbeltspor i hele Intercity-området står ferdig i 2019.

For at jernbane skal være et konkurransedyktig alternativ til flytrafikken, må også høyhastighetsjernbane bygges ut mellom de største byene. Finansieringen av høyhastighetsbane bør prosjektfinansieres. Finansiering underveis gjør at utbyggingen skjer i bruddstykker. Det kan føre til forsinkelser, og lengre byggeprosess. Natur og Ungdom krever at grunnlaget for utbyggingen er klart i 2013, og at utbyggingen da starter umiddelbart.

Flytrafikk

Nordmenn reiser mest med fly i verden. Strekningene Oslo-Bergen og Oslo-Trondheim er i europatoppen i antall flyreiser årlig. Samtidig vet vi at CO₂-utslippene fra fly bidrar sterkt til klimaendringer. Planene som blir lagt nå, vil være gjeldende for fremtidens transport. Satses det på utbygging av rullebaner på norske flyplasser, vil levealderen for flytrafikk mellom de store byene forlenges.

Det sterkeste virkemidlet mot flytrafikk er en utbygging av høyhastighetsbane mellom de store byene. En flyseteavgift på 100kr er også et godt virkemiddel. Avgiften kan finansiere klimavennlige transportmidler.

Vei

De siste årene har stadig nye mil med motorvei blitt bygd ut i Norge. Firefelts motorvei er dårlig klimapolitikk. Økt veikapasitet gjør privatbilen til den mest attraktive reisemåten. Flere utbygde firefeltsstrekninger er i direkte konkurranse med tog. På strekningen Oslo-Hamar har reisetiden på veien gått kraftig ned. Samtidig er togtilbudet på stedet hvil. Økt veiutbygging fører også til endret bomønster i og rundt byene. Forkortet reisetid til sentrum gjør det mer attraktivt å bo spredt, som igjen fører til mer trafikk og økte utslipp.

Fartsgrensene blir med få unntak satt opp ved større veiutbygginger. I følge TØI (2009) fører dette til en betraktelig økning i utslippene. På allerede utbygde motorveier bør fartsgrensen settes ned. Veiinvesteringer må øremerkes til sikkerhetstiltak, som midtdelere og rassikring. Det vil gjøre tryggere, men ikke øke, den eksisterende biltrafikken.

Alternativt drivstoff

Flere løsninger må kombineres for å kutte utslippene fra veitrafikken. Natur og Ungdom mener at den viktigste løsningen er å redusere antall biler på veiene. Men det vil ta tid før man får redusert antall biler tilstrekkelig, spesielt på verdensbasis. Samtidig vil det ikke være ønskelig eller mulig å fjerne alle biler; det vil fortsatt være behov for å bruke personbilen.

Derfor er det nødvendig å erstatte de fossile kjøretøyene med kjøretøy som går på alternativt drivstoff, som biodrivstoff og elbiler. Natur og Ungdom mener at man må legge en føre varholdning til grunn når det gjelder produksjon og bruk av biodrivstoff.

Natur og Ungdom mener at Klimakur 2020 viser at det er et stort potensial for utslippsreduksjoner gjennom innfasing av alternativt drivstoff i Norge. Natur og Ungdom stiller seg bak Klimakur 2020 i at det er et stort behov for å styrke dagens virkemiddelbruk og for å innføre nye virkemidler for å kutte utslippene fra veitrafikken.

Vi merker oss at i diskusjonen om økonomiske virkemidler blir særlig økt drivstoffpris trukket fram som et effektivt virkemiddel for å redusere utslippene fra bilparken. Natur og Ungdom mener man må kombinere ulike tiltak for å redusere utslippene, og at tiltak som økt drivstoffpris, engangsavgift og CO₂-avgift må innføres så raskt som mulig. Disse tiltakene bør komme i forkant av et forbud for biler som utelukkende går på fossilt drivstoff. Natur og Ungdom foreslår at et slikt forbud blir innført i 2015.

Biodrivstoff

I Klimakur 2020 blir det slått fast at det er et potensial for utslippsreduksjon ved innfasing av biodrivstoff på 1,7-1,9 millioner tonn i 2020 og 3,8- 7,77 millioner tonn i 2030.

I beregning av CO₂-gevinst er det forutsatt at 100 prosent av biodrivstoffet er importert. Natur og Ungdom finner dette veldig merkelig når det allerede i dag blir produsert og solgt norsk biodrivstoff. Det vil være utslipp knyttet til produksjon av biodrivstoff, men ved å produsere biodrivstoff lokalt i forhold til hvor det skal brukes vil man kunne redusere store utslipp fra transport.

Natur og Ungdom mener i likhet med Klimakur 2020 at omsetningspåbud er et godt virkemiddel for innfasing av biodrivstoff. Men det er viktig å kombinere omsetningspåbudet med andre virkemidler som øker biodrivstoffs konkurransedyktighet overfor fossilt drivstoff. Natur og Ungdom mener omsetningspåbudet må økes til 5 prosent 1. januar 2011, og økes videre deretter.

Litteratur

Bellona 2007

<http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.4265436>

Gassco og Gassnova 2010: Integreringsstudie for gasskraftverket på Kårstø

<http://www.regjeringen.no/upload/OED/pdf%20filer/Rapporter/Gassco%20og%20Gassnovas%20integrasjonsstudie%20mars%202010.pdf>

Naturkraft 2009: Startet opp gasskraftverket 26. februar 2009:

http://www.naturkraft.no/default.asp?V_ITEM_ID=749

Oslo kommune 2008: Energihandlingsplan

http://www.miljo.oslo.kommune.no/getfile.php/Milj%C3%B8portalen%20%28PMJ%29/Internett%20%28PMJ%29/Dokumenter/Rapporter/klima_og_energi/Bystyresak%20444-2008%20Energi%20handlingsplan.pdf

Oslo kommune 2008:

http://www.miljo.oslo.kommune.no/getfile.php/Milj%C3%B8portalen%20%28PMJ%29/Internett%20%28PMJ%29/Dokumenter/Rapporter/klima_og_energi/Bystyresak%20444-2008%20Energi%20handlingsplan.pdf

Regjeringen om CO2 fangst og lagring ved gasskraftverket på Kårstø:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/tema/co2/co2-handtering-pa-karsto-.html?id=573777>

Regjeringen 2007: Vil utfase bruk av oljefyr:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/pressemeldinger/2007/regjeringen-vil-utfase-bruk-av-oljefyr.html?id=473574>

Statistisk sentralbyrå 2009

<http://www.ssb.no/energi/main.shtml>

TØI 2009: Gir bedre veger mindre klimagassutslipp? Rapport 1027/2009